

An illustration of a park scene. At the top, a woman in a blue jacket and red top pushes a black stroller. In the center, a woman in a red cardigan and blue pants carries a brown picnic basket. To her right, a man in a grey jacket and brown pants walks. In the foreground, a woman in a blue top and grey pants waves, and a child in a green shirt and blue pants runs. A brown and white dog is walking in the middle ground. The background features green hills, trees, and birds flying in the sky.

*Kaip švelnus ir
šiltas apkabinimas.*

Sarah Haywood

Beth Morrey

Išgelbėti
MISĖ
KARMAIKLĖ

baltos lankos

Beth Morrey

Išgelbėti
Mišę Karmaikl

romanas

Iš anglų kalbos vertė Nida Norkūnienė

baltos lankos

Pirmas skyrius

Tą dieną, kai žuvys turėjo būti nutrenktos elektra, spaudė žvarbus šaltukas. Toks žvarbus, kad aš vos neatsisakiau minties eiti pasižiūrėti reginio. Tą ankstų rytą gulėdama lovoje ir spoksodama į sieną, jaučiausi kaip niekad sena ir apatiška. Tad kurių galų apsiverčiau ir nuleidusi susiraukšlėjusias kojas įkišau į savo naująsias avikailio šlepetes? Gal iš tuščio smalsumo – reikėjo įsitverti paskutinio tyrinėjančio proto krislo, kad šis nedingtų visiškai.

Vis dar vilkėdama chalatu, šliurinau virtuvėje, užsiplikiau arbatos ir peržiūrėjau elektroninius laiškus, tikrindama, ar neatėjo kuris nuo Elisterio. Taip, mano sūnus labai pasinėręs į savo darbą. Šios šlepetės, jo nupirktos man Kalėdoms, vėsų rytą buvo labai patogios. Radau laiškutį nuo savo dukros Melani, bet ji tik pranešė apie dokumentinį filmą, kuris, jos nuomone, man patiktų. Ji dažnai supainiodavo tėvo skonį su maniškiu. Kramčiau sausą skrebutį ir mažiau apie savo paskutinį pokalbį su dukra, akimirka man iš gėdos pasišiaušė ant sprando plaukeliai. Jaučiau, kad lengviau tai ignoruoti, tad verčiau paskaitinėjau internetinius dienraščius, radau žinutę, jog mirė Deividas Bouvis.

Kai sulauki tokio amžiaus, pavojinga skaityti nekrologus, mat bendraamžiai išeina vienas po kito ir kiekvienas skelbimas – lyg tuščias mano mažo revolverio šovinio lizdas. Kurį

laiką mėginau nekreipti į juos dėmesio, tarsi ignoruodama mirtį įstengčiau ją nuginti. Bet vieni žmonės ir toliau mirdavo, o kiti vis apie juos rašydavo, tad kažkoks nesveikas impulsas skatino mane neatsilikti. Bouvio mirtis nuliūdino mane labiau nei dauguma kitų, nors aš nesiklausydavau jo muzikos. Prisiminiu, kaip jis pristatė animacinį filmuką „Sniego senis“*, tačiau kai mudu su anūku jį žiūrėjome per Kalėdas, jie buvo pakeitę tą įžangą kita. Tad prisiminiu Bouvį labai liūdną, įsitvėrusį savo šaliko, ir tas vaizdas kažkodėl mane sutrikdė. Nepaklota lova viliojo atgal, bet staiga, kaip dažnai nutikdavo, mintyse išgirdau Leo balsą: „Sukrusk, ponias Karmaikl! Pirmyn ir aukštyn!“

Taigi nuėjau į savo kambarį, apsimoviau storiausias pėdkelnes, užsisėgiau vilnonį sijoną, nusiviečiau, pamačiusi savo išsišovusias bjaurias mėlynas kraujagysles, ir nugirgždėjau laiptais žemyn pasiimti palto. Stengdamasi užsisėgti sagas, trumpam prisėdau atgauti kvapo ir pagalvojau apie aną savaitę parke matytą iškabą.

Šįmet mano pokalėdinė depresija buvo labai stipri. Šiltą šventinį mirgėjimą pertraukė Elisterio ir mano auksinio anūko Artūro išvykimas – pastarojo balsas jau įgavo australiško kylančio melodingumo. Vis dar sunku būnant parke neprisiminti Leo. Jis labai vertino pasivaikščiojimus, jam patiko minkinti susireikšminusius bėgikus ir draugiškai keiksnoti dviratinkus. Kiekvienas į akis krintantis objektas liūdnei aidėjo, bet mane, vis dar neiškeliaujančią, tingiai klajojančią žilą poniją, vis vien ten traukė. Parke augo ąžuolas, kurį mudu mėgdavome aplankyti, – Leo patiko senas gumbuotas jo kamienas,

* „The Snowman“ yra animacinis televizijos filmas, paremtas Raymondo Briggso piešinių knygele, išleista 1978 metais. Pirmą kartą jis buvo parodytas 1982 m. gruodžio 26 d. ir iškart sulaukė pasisekimo.

sakydavo, kad tai yra jis pats *Quercus** pavidalu, senas ir įgau-
nantis vis aštresnių bruožų. Be abejo, tądien būčiau ištisas va-
landas stovėjusi ir tingiai svajojusi, jei mano dėmesio nebūtų
patraukęs vaikas, kurio balselis buvo panašus į maniškio Artū-
ro. Jo bendraamžis berniukas bergždžiai tapė motiną, skai-
tančią skelbimą, pritvirtintą prie ežerą juosiančio turėklo. Pri-
siartinusi aš irgi dėjausi jį skaitanti.

– Mamyyyyy! – Jo galvą puošė gelsvos it neprisirpusios
žemuogės garbanos, prie lūpų kamučio buvo prilipęs sausai-
nio trupinys, kurį knietėjo nušluostyti. Vaikai yra tokie gražūs,
nepriekaištingi ir švytintys lyg ką tik prasprogęs kaštonas. Kaip
apmaudu, kad užaugę jie tampa bjauriais, atstumiančiais suau-
gusiaisiais. O, kad galėtume išsaugoti tą galimybes svaigi-
nantį gyvybingumą, viską pasitikdami išskėstomis rankomis.

– Dieve, Oti, duok man pertraukėlę, – paprašė mama ryš-
kiu airišku akcentu, vydama sūnų šalin. Ji buvo dažyta rau-
donplaukė, ir aš iškart ja pasibjaurėjau. Ta mama dėbtelėjo į
mane – senę, varvinančią seilę dėl jos sūnaus, tad aš vėl apsi-
mečiau skaitanti skelbimą.

– Ką tu manai, Avižėle**?

Avižėle? Gerasis Dieve, na ir žmonės šiais laikais.

– Jie ketina elektra pritrenkti žuvis! Nori pasižiūrėti?

Parko prižiūrėtojams reikėjo perkelti žuvis iš vieno eže-
ro į kitą, todėl jie turėjo pritrenkti jas elektra. Elektrožvejyba.
Niekada nebuvau apie tai girdėjusi nei to mačiusi. Vargu ar tai
labai įdomu, bet, jei vėl galėčiau pamatyti „Avižėlę“, galbūt iš-
sisklaidytų įtampa, kurią jaučiau gerklėje nuo tada, kai Elisteris
su Artūru įsėdo į lėktuvą. Pagaliau atsirastų ką veikti...

* Mokslinis ąžuolo pavadinimas.

** *Oat* – aviža, *Otis* – berniuko vardas (angl.).

Nuo tos popietės prieš savaitę kone pustuzinį kartų pakeičiau nuomonę, sustodama prie kiekvieno sprendimo kaip prie mirtinai įgirusios ir nesandarios skardinės. Galop nusprendžiau ten nueiti, kad būtų apie ką papasakoti Elisteriui. Mano gyvenimas pasidarė toks ribotas, jog ėmiau nerimauti, kad sūnus gali palaikyti mane lėkšta. Skaitydavau laikraščius (kartu ir nekrologus) vien tam, kad nutuokčiau, apie ką jis kalba, kai paminėdavo kokį neapdairų politikų žingsnį, ar žinočiau, ką atsakyti, paklausta, kokios naujos pjesės rodomos Vest Ende. Elisteriui padariau įspūdį, aplankiusi Ternerio parodą, vadinausi, buvo verta pliaupiant lietui važiuoti trimis autobusais.

Regėti, kaip karpis nutrenkiamas elektra, nebuvo labai svaiginanti didmiesčio pramoga, tačiau vis geriau negu nieko. Tad štai aš ir čia, atėjau pasižiūrėti elektrožvejybos, vilkėdama savo geriausiu žieminiu paltu, mintyse jau apmetu elektroninį laišką, kurį parašysiu grįžusi. Gal sutiksiu mažąjį Otį ir drauge su juo pašersiu antis, pastovėsiu eilėje prie kavos su berniuko mama, tada... Čia atsidaviau likimo valiai ir vos nepasukau atgal, bet staiga pajutau, kad mano kojos sustingusios iš šalčio, o artimiausias suoliukas buvo paežerėje.

Pasižiūrėti reginio susirinko maža grupelė žmonių. Kažkas dalijo kruasanus, ir kai vieną pasiūlė man, paėmiau, – ne todėl, kad būčiau išalkusi, o iš dėkingumo, kad buvau pastebėta. Prisdėjusi jį prie lūpų, prisiminiau laiką Paryžiuje kartu su Leo, kai mudu Senos pakrantėje valgėme bandeles su šokoladu, paskui nuėjome į knygyną, jis užlipo išklibusiais laiptais aukštyn ir dingo, o aš glosčiau katę, susirangiusią ant išklerusios sofas, ir traukiau sau iš tarpudančių tešlos trupinius neri-maudama, kuria ranka reikia tai daryti. Pirštai visą dieną kvepėjo šokoladu ir kate, nes neradome, kur galėtume nusiplauti

rankas. Man akyse susitvenkė ašaros: mudu su Leo jau niekuomet nebenuvyksime į Paryžių. Vis dėlto tas prisiminimas nebuvo labai malonus, nes miestas man pasirodė purvinas ir nedraugiškas, jame nebuvo jokių žalių erdvių, be to, nors Leo puikiai mokėjo prancūziškai, jie perkreipdavo lūpas, nes jis kalbėjo su anglišku akcentu ir buvo toks pat pasipūtęs kaip jų kruasanai.

Susvyravau ir šlumštelėjau ant suoloelio mirksėdama ir stengdamasi įveikti dusulį, tik staiga išgirdau šiltą aristokratišką balsą:

– Ak, mieloji, nežiūrėkite taip išsigandusi – čia ne „Greggs“ ar kas nors panašaus. Pati juos kepiu.

Pusamžė moteris akimis su vyšniniais vokų šešėliais šypsodamasi žvelgė žemyn į mane, mosuodama servetėle, tad aš knibtelėjau kruasano ir sumurmėjau padėką, keiksnodama save, kad esu tokia išsiblaškiusi, vaikus gąsdinanti senė. Ji nuėjo toliau tarp žmonių, dalydama kepinius ir mandagiai bendraudama. Paskui visi siūbtelėjo į priekį, tad vėl atsistojau pasižiūrėti, kaip du vyrai, avintys pelkių botais ir vilkintys ryškiais švarkais, plaukia juokinga valtele per tvenkinį.

Maždaug per keturias pėdas nuo pirmagalio kabojo keistas apskritas prietaisas su smulkiais strypeliais tarsi didžiuliais vėjo varpeliais, besidriekiančiais į vandenį. Greta manęs stovintis vyrukas kaimynei aiškino procesą. Prietaisas veikė, nes prie korpuso buvo pritaisytas laidas, kad vandenyje sukurtų elektros lauką visur, kur tik plaukė valtis, o borto svirtis reguliavo srovę. Vyrai suko didelius ratus aplink ežerą: vienas vairavo ir valdė elektros svirtį, o kitas atsiklaupęs laikė tinklą. Kurį laiką nieko nevyko, bet paskui į paviršių staigiai iškilo žvilgantis pilkas plūduras – pirmoji elektra pritrenkta žuvis.

– Oho! – aiktelėjo žiūrovai ir mandagiai paplojo. Paskui tai vienur, tai kitur ėmė kilti žuvys, spindinčios ir glebios, lūkuriavo, kol jas ištrauks. Antrasis vyras žuvis kaskart susemdavo ir iškeldavo, o žiūrovai džiugiai šūkčiojo ir sveikino vienas kitą, susidauždami popieriniais puodeliais, kuriuose teliūskavo su prieskoniais pakaitintas vynas.

Bet kuo ilgiau tai truko, tuo labiau kėlė nerimą. Ritmingas teškenimas, kai karpiai spurdėdavo, traukiami iš vandens, lėtai užmetamo tinklo švilpesys, paskui dunkstelėjimas, kai jie atsitrenkdavo į dėžę. Teškenimas, švilpesys, dunkstelėjimas. Teškenimas, švilpesys, dunkstelėjimas. Tada pliaukštelėjimas. Pritrenktos elektra žuvis jausdavosi apdujusios tol, kol atsidurdavo valtyje. Tie dideli priešistorinės išvaizdos karpiai, apsinešę tvenkinio dumbly, vos tik ištraukti į valtį, imdavo spurdėti ir pliumpseti. Teškenimas, švilpesys, dunkstelėjimas; teškenimas, švilpesys, dunkstelėjimas. Pliaukšt pliaukšt pliaukšt.

Vieną akimirką tu grakščiai sklendi, niekuo pasaulyje nesirūpindamas, o kitą jau pamatai didelį badantį įnagį, kuris tave pritrenkia, ir tada viskas pasikeičia, – tik žiopteli sukūrėtas. Ir anokia čia pergalė, kad išgyvenai, nes tik be galo suki ratus naujame ežere, beprasmiškai žiopčiodamas. Norėčiau, kad kas nors mane ištrauktų iš mano sielvarto. Dulke buvai dulke pavirsi. Vėl grįžta dusulys. Teškenimas, švilpesys, dunkstelėjimas. Jei man pavyktų pažvelgti į tai kitaip, tuomet viskas praeitų. Negalvok, negalvok. Dunkst, dunkst, dunkst. Įsitvėriau turėklų, stengdamasi nežiūrėti į šmėkšančias viršuje šakas, bet man paširpo oda, tvykstelėjo šviesa, ir pajutau, kad krentu į kažkieno ištiestas rankas, nuaidi tolimi šūksniai ir viską apgaubia tamsa...

Antras skyrius

Man į skruostą trynėsi kažkas šiurkštaus, kilo aukštyn veidu it šveitiklis. Dejuodama nosisukau.

– Ji atsigaua, atsitrauk!

Šveitiklis buvo atitrauktas, šiurkštus ir šiltas, rūgštaus kvapo. Kai dvokas pasiekė mano šnerves, suraukiau nosį.

– Duokite jai oro! Nense, pasitrauk į šalį!

Ištiesusi glebią ranką užčiuopiau kailį. Paskui pajutau šveitiklį ant rankos. Liežuvis. Nustūmiau jį ir vėl sudejavau.

Turbūt prastai jaučiausi, nes, kai galiausiai atsigavau, gulėjau ant suoliuko ir kepinius nešiojusi moteris akimis su vyšniniais vokų šešėliais laikė pridėjusi man prie kaktos drėgną servetėlę, o jai aplink pečius susispietę žiūrovai spoksojo. Sunkiai iškilusi į šaltą ir drėgną paviršių, aš vis dar jaučiau ryšį su požeminiu pasauliu, kuriame ką tik pabuvojau, tada vėl užsi-merkiau tikėdamasi, kad visi išsivaikščios kas sau.

– Dieve, jūs buvote nualpusi, brangioji, – pasakė moteris, laikydama mane už riešo. – Nenutuokiu, kam aš tikrinu pulsą, tikra nesąmonė, – toliau kalbėjo ji, švelniai krutindama mano ranką. – Ir koks jis turėtų būti? Septyniasdešimt, aštuoniasdešimt? Nežinau. Ne, dar nesikelkite.

– Ak, man viskas gerai, išties. – Nuleidau kojas nuo suoliuko. – Atleiskite, kad pridariau tiek rūpesčių. Nežinau, kas

man užėjo. – Tamsa traukėsi, tirpo, bet jaučiausi tokia suglumusi, kad ėmė pilti šaltas prakaitas. Skruostai ir ranka buvo lipnūs nuo kažkokios medžiagos, tad panorau atsikelti ir nusiprausti.

– Tikriausiai jus paveikė oras, mieloji. Žvarboka, ar ne? Tiesiog truputį pasėdėkime ir pažiūrėkime į medžius. Argi ne gražūs? Gal norėtumėte dar vieno kruasano? Pirmyn, atgaukite jėgas. Beje, aš vardu Silvija. O čia Nensė ir Dika.

Vis dar apsvaigusi supratau, kad ji rodo į du mažus balandžio pilkumo šunyčius, laigančius jai palei kojas. Kai moteris prisėdo ant suolo greta manęs, šie užsoko abipus jos ir man teko pasislinkti, kad padaryčiau jiems vietos, tuomet atgalia ranka nusišluosčiau sijoną. Sėdėjome skanaudamos kruasanus, žvelgdamos aukštyn į medžius – pliki, sustingę ir smailėjantys perlų spalvos danguje, jie atrodė labai gražūs, pro debesis įspindo blausi saulės šviesa ir išmargino ežerą. Būrelis išsiskirstė, nors darbininkai toliau suko ratus, semdami paskutines žuvis.

– Tikriausiai vanduo kažkuo užterštas, – pabrėžė Silvija, linktelėdama ežero pusėn. – Tikiuosi, karpiai ištvers šią patirtį. Beje, kas tas Leo? Jūsų sūnus? Ar norėtumėte, kad kas nors nueitų ir jį atvestų?

Leo.

Nieko labiau netrokščiau. Tik kad kas nors nueitų ir jį atvestų, gražintų man. Leo prieitų, paimtų mane už rankos ir tartų: „Mise! Ką čia iškrėtei, sena kvailute?“ Ir mudu drauge pareitume namo, užsikurtume židini, kad nugintume šaltį. Akyse vėl susitvenkė ašaros, aš jas nusibraukiau, išblyškusiais pirštais pajutau lašelių šilumą.

– Atsiprašau, – tarė Silvija, patapšnodama ir spustelėdama sušalusią mano ranką. – Neturėjau to klausti. Jūs ištarėte jo

vardą ir aš pamaniau, kad galbūt.... Vis vien truputį pasėdėkime, gerai? Neskubėkime.

Taip mudvi sėdėjome tylėdamos, kartais Silvija parodydavo kokį augalą, paukštį ar įspūdingesnį šunį, ir aš galėdavau adekvačiai reaguoti nesijaudindama, kad jai jau įkyrėjau ar pasakiau ką nors netinkama. Baigiau kramsnoti savo kruasaną, nusipurčiau trupinius, pasirengusi stotis ir atsisveikinti su šia ramia ir nereiklia moterimi, – pirma nepažįstamąja, kuri per pastarąsias kelias savaites su manimi pasikalbėjo. Geriau baigti pokalbį anksčiau, nei norėjau, nelaukti, kol tai padarys ji.

– Labai jums ačiū, – padėkojau ir nevikriai padaviau vis dar lipnią ranką. – Jūs labai maloni, bet aš turbūt jau eisiu...

– Po galais, mudu nesusėdėjome.

Atsigręžusios pamatėme raudonplaukę Očio mamą, tempiančią paniurusį sūnelį tarpuežerio takeliu. Jis vilkėjo apsiaustą su gobtuvu ir buvo užsikabinęs ant savo paspirtuko vairo apsaugą, gelsvi jo plaukai styrojo į šalis. Panūdau juos suglostyti, o paskui vėl pašiaušti.

– Žiūrėk, sakiau, kad jos nugaiš be mūsų, – erzinosi ji ir, pasitaisiusi ant peties kabantį perkimštą krepšį, pasilenkė paglostyti šunelių.

– Andžela, mieloji, – tarė Silvija. – Vėluoji, kaip visada. Nori kavos? Kaip tik ketinau paprašyti... hmm... – Ji viltingai atsisuko į mane.

– Milisenta, – sumurmėjau, vargiai begalėdama patikėti savo sėkme. Ar derėtų sutikti? Ar aš nusipelniau vaišių? Bet negerai parodyti, jog pernelyg smarkiai to trokštu.

– Paprašyti Milisentos... prisidėti prie mūsų.

Andžela atsiduso ir vėl pasitaisė savo krepšį.

– Tuomet eime. Bet man taip magėjo pasižiūrėti, kaip pri-trenkiamos žuvis. Ir Otis, tik jis negalėjo rasti savo Žmogaus-vo-ro kostiumo, guduolis.

– Milisenta, ar norėtum eiti su mumis išgerti kavos? O gal arbatos – nenoriu diktuoti, kokį gėrimą rinktis! – Silvijai aplink akis susimetė raukšlėlės, ji įsikibo Andželai į parankę ir padavė Očiui ranką.

Jie sudarė mažą linksmą kompaniją. Vargu ar nuoširdžiai pageidautų, kad tokia sena, apkiautusi žmogysta kaip aš vilk-tųsi iš paskos, versdama juos sulėtinti tempą, tad atsakiau, jog turiu susitikimą, – iš dalies tai buvo teisybė, – ir žiūrėjau, kaip jie traukia kavinės link. Kai nuėjau tolyn, pralinksmina šios ekskursijos, dangus dar labiau prasigiedrijo. Mane bent jau pa-kvietė. Papasakojau apie tai Leo, sureikšmindama kai kurias smulkmenas, kad atrodytų dramatiškiau. Bet, žinoma, nesvar-bu, kaip tai papasakojau, nes vis vien nebuvo kam klausytis, tad, palikusi gėlių puokštę ir viską sutvarkiusi, grįžau į savo tuščius namus.

Vėl sukiodamasi virtuvėje girdėjau tiksint laikrodį – jo-kie kiti garsai jo nenustelbė, svetainėje Leo kėdė buvo tuščia, o aš neturėjau jokių naujų draugių – niekuomet nebepamatysiu Silvijos nei Andželos su Očiu: dabar teks vengti parko, kad jie nepamanytų, jog stengiuosi su jais susitikti.

Susitvarkiau ir išsivaliau namus, prisimindama tuos lai-kus, kai mūsų vaikai buvo maži ir mes neįstengėme palaikyti švaros ir tvarkos. Dabar viskas atrodė nepriekaištingai. Valgy-dama pietums kietai virtą kiaušinį dar paskaičiau apie Deividą Bouvį, paskui pagalvojau apie jo šaliką ir „Sniego senį“. Kalė-doms buvau numezgusi Artūrai šaliką, nes visai pamiršau, kad Sidnėjeje vasara, dabar mezgimo virbalai tiesiog ridinėjosi

peilių ir šakučių stalčiuje, primindami mano klaidą. Pastaruoju metu nesivargindavau gamintis pietų, tad sušlamščiau avižinių dribsnių ir pagalvojau: gal pažiūrėti televizorių, tą dokumentinį filmą, bet iš tiesų kokia prasmė tai daryti? Elisterris dabar žiūrėjo Australijos televiziją, jis nupirko man australiškas šlepetes. Anksti nuėjau miegoti, patikrinusi spintutes; įsiropščiau į lovą ir drebedama laukiau, kol antklodės mane sušildys. *Sibilė man sakė... prieš mirtį. Vargu ar suprato, ką sakanti.* Pamirksėjau, kad išsisklaidytų dukters Melani vaizdas, kaip ji išplėstomis akimis traukiasi iš mano virtuvės. Nuo pat tos dienos mane graužė kaltė. Vos tik mėgindavau ją nusimesti, ji dar giliau įsismelkdavo.

Taigi diena pasibaigė taip pat apgailėtina, kaip ir prasidėjo. Bet aš vis dar tai jaučiau – tą kibirkštėlę. kažkas prasidėjo. Arba pasibaigė. Kas žino?